

CERCETAREA FENOMENULUI DE RECIDIVĂ DIN PERSPECTIVA „CARIEREI INFRAȚIONALE”

CRISTINA DÂMBOEANU*

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELAPSE PHENOMENON FROM THE PERSPECTIVE OF THE “CRIMINAL CAREER”

In Romania, although the level of relapse is high, there are no sociological and criminological studies of this phenomenon. At present, it is not known *who* are those criminals who relapse and *which* are the factors determining them to repeatedly infringe the law. At international level there are numerous specialized publications which approach the theoretical and practical aspects of relapse, in an attempt to identify the main causes favoring the repetition of criminal behavior and to prepare certain measures aimed at preventing and reduce the span of this phenomenon. This article presents one of the most recent directions of analysis of relapse described in the literature of the Western academic environment, that of the “criminal career.” It approaches the main working concepts and hypotheses of this theoretical model, as well as its implications in the practical dimension, of the means of preventing and controlling the relapse phenomenon.

Key words: relapse, criminal career, crime prevention and control.

INTRODUCERE

În România, cu toate că nivelul recidivismului este foarte ridicat, aproape 40% dintre deținuții aflați în penitenciare având cel puțin o condamnare anterioară, lipsesc studiile sociologice și criminologice asupra acestui fenomen. În prezent, nu se cunoaște cu exactitate *cine* sunt acei infractori care recidivează și *care* sunt factorii care îi determină pe aceștia să se abată în mod repetat de la lege. Durata carierei infraționale și „specializarea” infractorului sunt, de asemenea, subiecte neglijate în literatura de la noi din țară, absența unor baze de date informatizate ale instituțiilor abilitate fiind poate principalul obstacol în vederea realizării unor astfel

* Address correspondence to Cristina Dâmboeanu: Institutul de Sociologie al Academiei Române, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711 București, România, e-mail: cristinadamboeanu@yahoo.com

de cercetări. Studiul recidivismului este important pentru evaluarea eficacității modului în care politicile penale și sociale răspund problematicii criminalității, pentru constatarea curențelor sistemului corecțional și stabilirea posibilităților de intervenție în vederea maximalizării impactului strategiilor deja existente ori dezvoltării altora noi.

Pe plan internațional, există numeroase publicații de specialitate, care abordează aspectele teoretice și practice ale problematicii recidivei, în încercarea de a identifica principalele cauze care favorizează reiterarea conduitelor infracționale și de a elabora anumite măsuri menite să prevină și să diminueze amploarea acestui fenomen.

PARADIGMA CARIEREI INFRAȚIONALE

Una dintre cele mai recente direcții de analiză a recidivismului, descrisă în literatura sociologică și criminologică din spațiul academic occidental, este aceea a „carierii infracționale”. Cercetările întreprinse din această perspectivă urmăresc să ofere o imagine dinamică asupra activității infracționale a unui individ, prin analiza traiectoriilor acesteia, a frecvenței, duratei, stabilității în timp și, în final, a încetării ei.

Cadrul metodologic al acestei abordări a fost schițat într-un raport elaborat de Consiliul Național de Cercetare din Statele Unite și publicat în anul 1986 de Academia Națională de Știință¹. În acest raport au fost descrise principalele dimensiuni ale carierei infracționale, relațiile cauzale care se stabilesc între acestea și factorii asociați perpetuării lor în timp, strategiile de prevenire și control al criminalității, îndeosebi cele axate asupra modificării cursului carierei infracționale și „incapacitării”, prin încarcerare, a delincvenților – și, în fine, au fost evaluate fezabilitatea și eficiența scalelor de predicție a comportamentului antisocial.

Raportul, realizat la cererea Institutului Național de Justiție din S.U.A., s-a fundamentat pe analiza constatărilor unor studii reprezentative din literatura de specialitate. Aceste cercetări s-au bazat, la rândul lor, fie pe analiza datelor oficiale, fie pe analiza rezultatelor de anchetă și au utilizat demersuri diferite – retrospective și prospective, cvasiexperimentale și transversale –, precum și eșantioane diferite, atât sub aspectul volumului, cât și sub cel al compoziției lor: loturi de minori sau de adulți, deținuți aflați în arest, în școli de corecție ori în penitenciare.

Potrivit autorilor acestui raport², paradigma carierei infracționale divide rata criminalității în două mari componente: *participarea/prevalența* sau procentul populației care comite diverse acte infracționale și *frecvența* sau numărul mediu de delictive săvârșite de un infractor. Alături de aceste elemente, *durata* sau perioada de timp în care individul este activ din punct de vedere infracțional, *gravitatea* actelor

¹ A. Blumstein, J. Coehn, J. A. Roth, C. A. Visher, *Criminal Careers and Career Criminals*, Washington, National Academy Press, 1986.

² *Ibidem*, p. 1–2.

înfăptuite, respectiv tipurile de infracțiuni comise și *pattern*-urile de modificare a acestora sau de specializare într-un anumit tip și *încheierea* activității criminale constituie cei cinci parametri fundamentali ai unei cariere infracționale. Ipoteza care însoțește această perspectivă este aceea conform căreia toate dimensiunile mai sus menționate sunt, în mod potențial, generate de seturi distincte de cauze, nivelurile de responsabilitate ale instituțiilor de control diferențiindu-se în raport cu acestea.

Această paradigmă s-a întemeiat pe constatările provenite dintr-o serie de studii de tip longitudinal, privind istoricul infracțional al unor grupuri sau cohorte demografice, direcție de cercetare care a debutat o dată cu publicarea în anul 1975 a studiului de referință efectuat de Marvin Wolfgang, Robert Figlio și Thorsten Sellin, *Delinquency in a Birth Cohort*³.

Rezultatele cercetărilor⁴ întreprinse cu scopul de a evidenția diversele *pattern*-uri ale activității infracționale au indicat, în mod constant, că indivizii care debutează de timpuriu în activitatea delincventă, comparativ cu cei ale căror comportamente antisociale încep să se manifeste în adolescență, tind să comită un volum mai mare de infracțiuni, să se implice în acte cu un nivel sporit de gravitate și să aibă o carieră infracțională de mai lungă durată (vezi și Caseta nr. 1). Constatările cercetărilor menționate anterior⁵ au arătat, de asemenea, că infractorii diferă în funcție de tipurile și frecvența cu care comit, la o anumită vârstă, activitățile deviate și criminale, că socializarea inadecvată în cadrul familiei și asocierea cu grupurile infracționale sunt principalii factori de risc ai recidivismului, că unele evenimente din viață, precum căsătoria, pot modifica, într-un sens pozitiv, traiectoriile activității infracționale și, în fine, că, deși există un grad ridicat al continuității comportamentale, rămâne în permanență deschisă posibilitatea modificării acestuia.

Caseta nr. 1

Sintetizând concluziile diverselor studii realizate de-a lungul timpului, se poate menționa că:

- vârsta de debut a activității delincvente este situată, cel mai frecvent, în intervalul 8–14 ani, iar vârsta la care un individ obișnuiește să își încheie cariera infracțională este, de obicei, plasată în intervalul 20–29 ani;
- prevalența comportamentului infracțional atinge punctul maxim în adolescența târzie, respectiv în perioada de vârstă cuprinsă între 15–19 ani;
- există o relativă stabilitate a comportamentului infracțional, indivizii care comit un număr relativ ridicat de infracțiuni la o anumită vârstă având o probabilitate mai mare de a comite infracțiuni și mai târziu în viață;

³ M. Wolfgang, R. Figlio, T. Sellin, *Delinquency in a Birth Cohort*, Chicago, University of Chicago Press, 1972.

⁴ Conform cu Alex R. Piquero, *Explaining Crime over the Life Course ... and All Points in between*, în „The Journal of Criminal Law and Criminology”, 2004, vol. 95, nr. 1, p. 345–363.

⁵ *Ibidem*, p. 347.

– o proporție redusă a populației (infractorii cronici) comit o pondere ridicată de infracțiuni; aceștia își încep activitatea infracțională la o vârstă timpurie, au o frecvență ridicată de comitere a infracțiunilor și o carieră criminală de durată;

– comportamentul infracțional este mai degrabă versatil și nu specializat; în special infractorii care săvârșesc infracțiuni cu violență tind să se implice în diverse alte acte infracționale;

– pe măsură ce înaintea în vârstă, infractorii tind să nu mai comită infracțiunile împreună cu grupul de prieteni, ci individual;

– în copilărie și adolescența târzie, indivizii se angajează în activități infracționale pentru distracție, pentru înlăturarea plictiselii, rutinei sau monotoniei vieții. După 20 de ani, motivele utilitariste devin predominante;

– diferite tipuri de infracțiuni încep să fie comise pentru prima dată la vârste diferite. De pildă, furturile din magazine sunt comise înainte de spargerii, spargerile înainte de tâlhării și așa mai departe. Diversificarea crește de obicei până la vârsta de 20 de ani, după care descrește și apare specializarea.

(Sursa: Alex R. Piquero, David P. Farrington, A. Blumstein, *Key Issues in Criminal Career Research*, Cambridge University Press, 2007)

DIMENSIUNILE CARIEREI CRIMINALE

a) Participarea⁶

Participarea la activitățile antisociale și criminale este măsurată prin proporția indivizilor care comit cel puțin o infracțiune într-o anumită perioadă de timp. Grupul infractorilor activi este compus atât din cei care săvârșesc pentru prima oară diverse acte sancționate de legea penală, cât și din cei definiți de un istoric al infracționalității mai mult sau mai puțin bogat.

În concordanță cu rezultatele majorității studiilor analizate de Blumstein și colaboratorii săi⁷, un individ își începe, cel mai frecvent, cariera infracțională înainte de vârsta de 10 ani, rata inițierii în activități delincvente și criminale atingând valoarea maximă în perioada adolescenței. Cercetările incluse în studiul autorilor menționați au arătat că tendințele antisociale din timpul copilăriei, manifestate printr-o serie lungă de trăsături și fapte antisociale, precum furturile, consumul de droguri, impulsivitatea, ostilitatea față de orice autoritate, rezultatele școlare slabe, agresiunile verbale și fizice, vagabondajul, asocierea cu grupurile delincvente, constituie cei mai buni predictorii ai implicării ulterioare a minorului în acte de delincvență și infracționalitate⁸.

De asemenea, constatările cercetărilor au demonstrat că familia poate exercita o influență negativă puternică asupra comportamentului copilului, fiind, în acest sens, stabilite corelații pozitive între conduita delincventă, pe de o parte, și stilurile disciplinare severe și inconsistente adoptate de părinți, nivelul redus de comunicare

⁶ Conform lui A. Blumstein, J. Coehn, J. A. Roth, C. A. Visher, *op. cit.*, p. 31–54.

⁷ *Ibidem*, p. 35–40.

⁸ *Ibidem*, p. 43–53.

și relaționare în familie, lipsa afectivității, abuzul, lipsa de control și supraveghere a copilului, comportamentul infracțional al părinților, pe de altă parte.

În același timp, problemele comportamentale ale minorilor și tinerilor au fost corelate cu impactul dezorganizării familiei, în special cu variabile precum divorțul sau separarea părinților și abandonul familial, arătându-se că relațiile dizarmonice, dezacordurile sau conflictele maritale, dar și dificultățile de ordin material, care urmează unei despărțiri, afectează funcționarea normală a unei familii și cresc riscul de delincvență, datorită diminuării eficienței controlului parental, al incapacității de a-i oferi copilului un mediu care să îi asigure securitate emoțională, dar și datorită prezenței, în exces, a modelelor negative. În fine, inițierea în comportamente delincvente a fost empiric pusă în legătură cu coeficientul scăzut de inteligență, cu nivelul redus al performanței școlare și academice, cu stilul de viață dezorganizat și caracterizat, cu precădere, prin absența unui loc de muncă stabil și implicarea în bande delincvente.

Indiferent dacă aceste cercetări au utilizat statisticile oficiale sau datele de anchetă, rezultatele lor au demonstrat că ratele de participare ale bărbaților sunt mai mari decât cele corespunzătoare femeilor, în special în ceea ce privește infracțiunile grave. De asemenea, afro-americanii au o incidență mai mare de participare la actele de violență și agresivitate comise în societatea americană.

b) Frecvența

Frecvența individuală este măsurată prin numărul de infracțiuni comise pe an de un infractor activ. În pofida diferențelor existente între tehnicile de măsurare și compoziția eșantioanelor utilizate, cercetările analizate de Blumstein și colaboratorii săi⁹ au ajuns la concluzii relativ similare și în ceea ce privește frecvența sau intensitatea cu care un individ săvârșește infracțiuni, într-o anumită perioadă de timp. Astfel, s-a constatat că, în medie, un infractor activ comite pe an, între 2–4 infracțiuni contra persoanei și între 5–10 delictе contra proprietății. Frecvența comportamentului antisocial în cazul deținuților este mai mare decât a celor care nu au fost încarcerați. Spelman¹⁰ a arătat, de pildă, că, în timp ce media infracțiunilor comise de un individ neîncarcerat este de 8 delictе pe an, în cazul celor care au fost pedepsiți cu închisoarea, media este de 30–50 de delictе pe an.

Pe de altă parte, distribuția numărului de infracțiuni pe care le comite un individ variază, astfel încât, în timp ce delinquentul tipic săvârșește numai câteva delictе pe an, un procent de circa 10% dintre infractorii activi comit un volum disproporționat de mare de astfel de acte, putând ajunge chiar și la 100 de infracțiuni pe an¹¹.

⁹ Conform lui A. Blumstein, J. Coehn, J. A. Roth, C. A. Visher, p. 55–76, 1986.

¹⁰ W. Spelman, *Criminal Incapacitation*, apud. *op. cit.*, Alex R. Piquero, David P. Farrington, A. Blumstein, *op. cit.*, p. 12.

¹¹ Alex R. Piquero, David P. Farrington, A. Blumstein, *Key Issues in Criminal Career Research*, Cambridge University Press, 2007.

Spre deosebire de *pattern*-urile observate în cazul ratelor de participare, frecvența individuală nu variază în mod semnificativ în raport cu atributele demografice precum sexul, vârsta și rasa¹². Datele analizate au indicat, de pildă, că diferența dintre ratele bărbaților și cele ale femeilor este foarte mică, chiar și în cazul acelor infracțiuni comise în mod tradițional de bărbați, precum tâlhăria și vătămarea corporală. Diferențe mai relevante, în ceea ce privește frecvența implicării infractorilor în acte antisociale, apar, în schimb, în raport cu vârsta la care aceștia își încep activitatea infracțională, dar și în raport cu consumul de droguri, șomajul și conduita infracțională anterioară. Astfel, indivizii care își încep activitatea criminală încă din perioada copilăriei, cei care utilizează droguri în mod frecvent, cei care nu au un loc de muncă perioade îndelungate de timp și aceia care au un istoric bogat al activității infracționale se angajează, cu o frecvență mai mare, în săvârșirea anumitor tipuri de delict.

c) Specializarea

Eforturile cercetătorilor s-au îndreptat, de asemenea, către identificarea unor tipuri distincte ale carierei criminale, în funcție de gradul de specializare a infractorilor. Majoritatea studiilor au evidențiat faptul că, deși există o anumită tendință de a repeta aceeași faptă, cei mai mulți infractori se angajează într-o varietate de acte antisociale și criminale. Altfel spus, nu specializarea, ci versatilitatea caracterizează carierele lor infracționale, în special pe cele ale infractorilor cronici.

În același timp, indivizii tind să își concentreze activitățile în cadrul unei clase mai largi de infracțiuni (cum ar fi, de exemplu, infracțiunile contra proprietății), cei mai mulți dintre aceștia având tendința de a trece de la un tip de infracțiune la altul, în cadrul respectivei categorii¹³. Nu în ultimul rând, studiile au demonstrat că specializarea, atunci când are loc, se produce după perioada adolescenței și tinde să se intensifice, pe măsură ce individul avansează în cariera sa infracțională¹⁴.

d) Durata

Anumiți autori și-au focalizat cercetările pe durata carierei criminale, indicând faptul că, acestea au, în medie, o durată relativ scurtă, de pildă, de cinci ani pentru infractorii activi¹⁵.

Spelman¹⁶ a demonstrat, pe baza datelor de anchetă, că acei infractori tineri și neexperimentați, respectiv cei aflați în primii cinci ani ai carierei infracționale, au o probabilitate mai mare, în comparație cu infractorii experimentați, de a abandona

¹² Conform lui A. Blumstein, J. Coehn, J. A. Roth, C. A. Visher, *op. cit.*, p. 67–72, 1986.

¹³ Alex R. Piquero, David P. Farrington, A. Blumstein, *op. cit.*, p. 74–75.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Conform lui A. Blumstein, J. Coehn, J. A. Roth, C. A. Visher, *op. cit.*, p. 85–92, 1986.

¹⁶ W. Spelman, *op. cit.*, p. 13–14.

activitatea delincventă și criminală. Farrington¹⁷ a arătat că durata medie a carierei infractorilor monitorizați de autor până la vârsta de 40 de ani a fost 7,1 ani, în timp ce Sampson și Laub¹⁸ au estimat că durata medie a carierei infractorilor urmăriți până la vârsta de 70 de ani a fost de 25,6 ani pentru toate infracțiunile, mai scăzută pentru infracțiunile săvârșite prin violență – 9,2 ani și mai ridicată pentru infracțiunile contra proprietății – 13,6 ani.

Într-un alt studiu, Farrington, Lambert și West¹⁹ au indicat faptul că durata carierei infracționale, definită ca intervalul de timp scurs între prima și ultima infracțiune comisă de un individ, a fost de 10 ani. Pentru 9,1% dintre recidiviști, durata carierei a depășit 20 de ani. Constatările cercetării au relevat, de asemenea, că durata carierei infracționale descrește o dată cu creșterea vârstei de debut. Astfel, aceia care au debutat în activitatea infracțională în intervalul de vârstă 10–13 ani au avut o durată a carierei criminale de 11,58 ani, în timp ce aceia care au început să comită infracțiuni la vârste cuprinse între 21–30 ani au avut o durată a carierei criminale de 2,33 ani.

Piquero și colaboratorii săi²⁰ au arătat că indivizii care au fost cel puțin o dată încarcerați până la vârsta de 40 de ani au o carieră infracțională de mai lungă durată, în comparație cu cei care nu au fost încarcerați niciodată. Conform constatărilor acestui studiu, în medie, intervalul de timp scurs între prima și a doua condamnare este de 3,27 ani, pe măsură ce frecvența condamnărilor crește, scăzând perioada de timp dintre condamnări.

Unele studii s-au axat asupra unor grupuri particulare de infractori. De pildă, Weisburd, Chayet și Waring²¹ au analizat durata carierei infracționale în rândul unui lot de indivizi aparținând „gulerelor albe” și au demonstrat că aceasta este mai mare (14 ani) decât aceea înregistrată în rândul grupurilor de infractori „tradiționali”.

La rândul său, Tarling²² a examinat durata carierei criminale a bărbaților și femeilor născuți/te în anul 1953 și a relevat faptul că durata medie a activității infracționale pentru femei este mai scurtă – de 4,9 ani față de 7,4 ani, durata carierei corespunzătoare bărbaților.

¹⁷ D. Farrington, *Key Results from the First Forty Years of the Cambridge Study in Delinquent Development*, în Terence P. Thornberry, Mavin D. Krohn (ed.), *Taking Stock of Delinquency: An Overview of Findings from Contemporary Longitudinal Studies*, Boston, Kluwer, 2003.

¹⁸ R. Sampson, John H. Laub, *Life Course Desisters? Trajectories of Crime Among Delinquent Boys Followed to Age 70*, în „Criminology”, 2003, vol. 41, p. 555–592.

¹⁹ D. P. Farrington, S. Lambert și D. J. West, *Criminal Careers of Two Generations of Family Members in the Cambridge Study in Delinquent Development*, în „Studies on Crime and Crime Prevention”, 1998, vol. 7, p. 85–106.

²⁰ Alex R. Piquero, David P. Farrington, A. Blumstein, *op. cit.*, p. 175–198.

²¹ D. Weisburd, E. F. Chayet, E. J. Waring, *White-Collar Crime and Criminal Careers: Some Preliminary Findings*, în „Crime and Delinquency”, 1990, vol. 36, nr. 3, p. 342–355.

²² R. Tarling, *Analyzing Offending: Data, Models and Interpretation*, Londra, Her Majesty's Stationery Office, 1993.

e) *Încheierea carierei infracționale*

Cercetările au demonstrat că vârful activității infracționale este atins în perioada adolescenței. La vârsta de 25 de ani, majoritatea infractorilor își încheie cariera criminală, deși unii autori au evidențiat faptul că acei infractori cronici, cu istorii bogate ale activității lor infracționale, își abandonează stilul de viață antisocial mult mai târziu (Farrington, 1997). Un individ își poate încheia cariera infracțională într-un mod abrupt sau, din contră, gradual, trecând de la o frecvență ridicată a activității sale infracționale la niveluri din ce în ce mai scăzute ale implicării în conduite antisociale, violente, periculoase, până la neimplicarea sa totală.

Majoritatea cercetătorilor sunt de părere că nu procesul biologic al îmbătrânirii în sine explică abandonul activității infracționale, ci *schimbările de perspectivă, care intervin odată cu vârsta*, atât schimbări subiective, ale aspirațiilor, scopurilor în viață, cât și *schimbări obiective în relațiile sau rețelele sociale*, de exemplu obținerea unui loc de muncă sau căsătoria²³. R. J. Sampson și J. H. Laub²⁴ au arătat, în acest sens, că traiectoriile crimei și devianței sunt sistematic modificate de legăturile sociale, pe care individul le stabilește cu instituțiile controlului social informal, sugerând că locul de muncă și atașamentul marital sunt factorii cei mai puternici de frânare a comportamentului criminal.

Pe măsură ce indivizii devin mai maturi, din punct de vedere social, emoțional, intelectual, ei pot trece prin anumite schimbări, de pildă pot deveni mai puțin susceptibili la influența prietenilor, schimbări care îi determină să renunțe la conduita antisocială și să se orienteze către activități dezirabile social²⁵. Oboseala sau îmbolnăvirea reprezintă, de asemenea, factori care îi pot împiedica pe anumiți indivizi să se mai angajeze în comportamente infracționale, atâta timp cât aceștia își pierd forța, toleranța la efortul fizic, abilitatea de a se recupera după ce au suferit anumite vătămări corporale etc.²⁶

Cei mai mulți autori sunt de părere că un individ își încheie cariera infracțională nu numai în urma unor transformări obiective ale circumstanțelor sale de viață, un rol la fel de important deținându-l și schimbarea modului în care acesta se percepe pe sine însuși. De aceea, reorientarea către un stil de viață convențional poate interveni și atunci când individul este pregătit și motivat pentru schimbare, când a experimentat un anumit eveniment negativ puternic (cum ar fi moartea unui prieten), când îl copleșesc sentimentele de regret și rușine față de trecut sau când teama de o nouă pedeapsă devine mai puternică decât potențialele avantaje pe care le-ar putea obține de pe urma conduitei infracționale.

²³ Neil Shover, *Great Pretenders: Pursuits and Careers of Persistent Thieves*, Boulder, Westview Press, 1983.

²⁴ R. J. Sampson, J. H. Laub, *Crime and Deviance over the Life Course: The Salience of Adult Social Bonds*, în „American Sociological Review”, 1990, octombrie, vol. 55, p. 609–627.

²⁵ E. P. Mulvey și colab., *Theory and Research on Desistance from Antisocial Activity among Serious Adolescent Offenders*, în „Youth Violence and Juvenile Justice”, 2004, vol. 2, nr. 3, p. 213–236.

²⁶ *Ibidem*, p. 217.

PRINCIPALELE CRITICI ADUSE PARADIGMEI

Una dintre principalele critici aduse perspectivei carierei deviante sau infraționale a vizat accentul exclusivist pe care aceasta l-a plasat asupra identificării atributelor specifice fiecărei etape, fără a acorda o atenție similară evenimentelor, circumstanțelor și mecanismelor care facilitează sau constrâng mișcarea de la o anumită etapă la alta, ori încetarea activității delincvente sau infraționale. De pildă, reprezentanții teoriilor de tip interacționist²⁷ au subliniat faptul că modelele pozitiviste se fundamentează pe premisa potrivit căreia comportamentul indivizilor poate fi prezis cu certitudine, cu ajutorul instrumentelor de predicție, considerând că infractorii își construiesc liniile de acțiune, bazându-se pe repertoriile actelor și comportamentelor deja experimentate. Printr-o astfel de conceptualizare, arată acești teoreticieni, ele neglijează potențialul oamenilor de a se adapta situațiilor, constrângerilor și evenimentelor în moduri inedite, creative și impredictibile, potențial care constituie o sursă permanentă de indeterminare și schimbare. Argumentând că cele mai multe traiectorii ale carierei deviante sunt fluide și puțin structurate, J. Best și D. Luckenbill²⁸ au respins imaginea postulatată de A. Blumstein și colaboratorii săi asupra mobilității comportamentului infrațional stabilit pe baza unor rute prestabilite. Modelul celor doi autori se axează pe ideea potrivit căreia carierele deviante sunt marcate de numeroase schimbări și oscilații, pe măsură ce indivizii avansează în experiența lor infrațională.

Majoritatea acestor studii și cercetări s-au focalizat asupra unor demersuri longitudinale, care însă au urmărit subiecții până la începutul intrării lor în maturitate (de obicei, până la vârsta de 30 de ani). Unii autori consideră importantă extinderea perioadei de analiză, pentru a evidenția continuitatea ori posibilele schimbări, care intervin în frecvența și gravitatea cu care indivizii comit diverse activități infraționale. În același timp, un accent mai redus a fost pus pe studierea carierei infraționale a unor grupuri particulare de indivizi (gulerile albe, femeile, cei cu probleme psihice etc).

IMPLICAȚII PRACTICE ALE PARADIGMEI „CARIEREI INFRAȚIONALE”

În pofida unei literaturi sociologice și criminologice relativ bogate, în România, cu privire la etiologia fenomenului de delincvență și infraționalitate, un accent mai redus a fost pus de către specialiștii din domeniu asupra cunoașterii „carrierei infraționale” a recidiviștilor. O astfel de abordare este utilă nu doar oamenilor de știință, ci și creatorilor de politici sociale și penale, interesați de cercetarea modalităților de prevenire și control a fenomenului de recidivă.

²⁷ J. T. Ulmer, J. W. Spencer, *The Contributions of An Interactionist Approach to Research and Theory on Criminal Careers*, în „Theoretical Criminology”, 1999, vol. 3, nr. 1, p. 95–124.

²⁸ J. Best, D. Luckenbill, *Organizing Deviance*, în P. Rock, *Oxford Handbook of Criminology*, Oxford University Press, 2002, p. 71.

Astfel, introducerea distincției între rata de participare a indivizilor la fenomenul criminalității și rata de activitate a infractorilor activi este considerată a avea o importanță practică deosebită în ceea ce privește orientarea eforturilor de prevenire și combatere a problematicii criminalității. În acest sens, se apreciază că, pentru a fi eficiente, modalitățile de intervenție și control trebuie particularizate și adaptate în funcție de modul în care este alcătuită activitatea infrațională, dacă aceasta este concentrată în rândul unui grup mic de infractori, care dețin o frecvență ridicată a actelor antisociale comise, sau dacă este rezultatul unui grup mai mare de infractori, care săvârșește însă, în mod inconsecvent, diverse delict²⁹. În prima situație, de pildă, strategiile de supraveghere intensivă a infractorilor și de punere a lor în *incapacitatea* de a comite alte acte de acest tip, în special prin încarcerare, pot fi eficiente și fezabile. Dacă însă participarea este largă, încarcerarea cât mai multor infractori se poate dovedi a fi nepractică din punct de vedere al costurilor³⁰. Politici mai eficiente pot fi, de asemenea, elaborate ținând cont de *pattern*-urile de infraționalitate și de relațiile existente între diferitele atribute ale individului și dimensiunile carierei criminale. De exemplu, indicatorii implicării, încă din copilărie, în conduite antisociale, sugerează ca strategiile de prevenire bazate pe educația preșcolară sau tratamentul oferit familiei pot fi eficiente.

În raport cu participarea, durata și frecvența carierei infraționale, paradigma sugerează trei direcții distincte, pe care trebuie să se focalizeze strategiile de control al criminalității³¹: *acțiunile de prevenire*, orientate spre reducerea numărului indivizilor vulnerabili în fața riscului de a ajunge infractori, *măsurile privind modificarea evoluției carierei* unui delincvent, axate pe diminuarea frecvenței și gravității faptelor comise de către cei deja etichetați ca infractori, măsuri care urmăresc să încurajeze abandonul activității criminale prin inducerea fricii de pedeapsă, prin schimbarea valorilor și atitudinilor celui care săvârșește asemenea acte, precum și prin extinderea oportunităților pentru acele alternative legitime, cum ar fi, de pildă, cele axate pe schimbarea statusului ocupațional și a *pattern*-urilor de consum de droguri. Strategiile *incapacității* urmăresc înlăturarea din societate a infractorilor cronici, prin sancționarea lor cu perioade îndelungate de încarcerare.

²⁹ A. Blumstein, J. Coehn, J. A. Roth, C. A. Visher, *op. cit.*, p. 12–13.

³⁰ *Ibidem.*

³¹ *Ibidem.*